

En general för bygdespeleman Carl Falk vid Offerdal i Västjämtland med Lapp-Nilsmelodier som speleman. Falk, som ses på högra bilden, har tidigare fått Går-Andersmedaljen. Till vänster årets medaljör Dyrmeds i full aktion.

DAGENS NYHETER Fredagen den 14 Juni 1957

MELODIERNA som kom bort

VARA PSALMMELODIER och deras utveckling genom tiderna är ett ämne som inte saknar sina spänningsmoment — liksom all forskning har också musikvetenskapen sina detektiviska inslag. Falska slutledningar och falska indicier har fört många spårhundar i det förgångna vilse när de jagat de rätta noterna, de "äkta" avfattningarna av koralerna. Till och med näven har låtit lura sig, och han

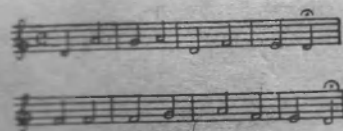
är ju ändå ofelbar. Först i vårt sekel anser sig forskarna ha skrivit det riktiga slutet på historien. Men eftersom koralboksrevisioner inte förekommer så ofta, finns det en klyfta mellan de officiella versionerna av psalmerna och vetenskapens senaste — eller kanske sista — ord.

Vad som krånglat till saken är att ingen egentligen vet hur koralerna från början lät, eftersom de flesta inte blev nedtecknade i urformen. Redan på katolsk tid spirade en folklig religiös visdiktning på nationalspråket, som satte särskild fart i de tyska länderna under korstågstiden. Men när Luther långt senare tog den tyska kyrkvisan i sin tjänst, så gjorde han det som ett barn av sin tid och som ett musikkunnigt barn: hans älsklingskompositör var Jeanquin de Près, en av flamländskhetens mästare, och god kyrkmusik var väl för Luther strängt taget lärtidigt med flerstämmig musik. I varje fall blev de folkliga — enstämmiga — visorna, som i början av reformationen sjöngs med sådan förtjusning av gudstjänstbesökarna, snart förda en värdig konstmusikalisk dräkt.

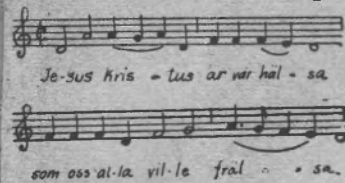
Till den ursprungliga "fasta melodin" fogades alltså motstämmor enligt konstens regler. Och reglerna förändrades inte sällan arrangören att jämka litet på denna cantus firmus, framför allt i rytmiskt avseende.

Det kända inte romantikens forskare till, de bara plockade ut den "fasta melodin" ur de gamla flerstämmiga sättningarna och trodde sig därmed ha funnit den riktiga avfattningen. Inte ens en sådan psalmmelodi som den till "Vår Gud är oss en väldig borg" — som ju Luther själv sannolikt hittat på — finns bevarad i original, utan har måst konstrueras fram med ledning av den äldsta kända, flerstämmiga och något förvanskade uppteckningen.

Under 1800-talet hände också andra saker med koralerna. Och därmed är vi för Sveriges vidkommande framme vid namnet Hæffner. Dess bärare var en tysk musiker och ett original som började sin svenska bana som operakapellmästare i Stockholm och slutade som director musices i Uppsala och famös koralrevisor. Som en reaktion mot vissa lättsinniga tendenser under 1700-talet eftersträvade man på Hæffners tid en långsam och högtidlig psalmsång, som skred fram i jämn lunk utan något som helst rytmiskt liv. Så här kunde det se ut hos Hæffner:

Riktigt så tokig är ju inte den nu gällande koralboken. Men alltså återstår åtskilliga skönhetsfläckar som musikhistorikerna kan putsa bort. I den riktiga insikten att det är bättre att omsätta lärdomen i praktiska resultat än att bara utveckla den i föreläsningar har några vetenskapsmän tillsammans med kyrkomusiker och tonsättare bildat ett Collegium musicum i Stockholm och gript sig till verket an. En första frukt av deras överväganden föreligger nu i form av ett häfte Koralmusik (Diakonistyrelsens förlag, 7:-) under redaktion av musikdirektör Harald Göransson. Det omfattar 24 melodier, och utan att ha ägnat var och en ett alltför ingående studium vågar man uttala som sin övertygelse att restaureringsnitet haft lyckade resultat. Det räcker kanske att som motivering anföra hur 1400-talet tvättats fram under den nyss citerade Hæffnerkoralens vrångbild:

Arbetet innebär dessutom åtskilliga andra musikaliska förslag framst tar sikte på utformning av gudstjänsten på den här platsen. Man vill sålunda bl a återliva bruket att församlingen presenterar psalmerna omväxlande med kyrkokören — lämpliga körsättningar presenteras därför — och vill — också genom konkreta slag i noter — stimulera en inaktuell mental beledsagning av annat an med orgeln. tex blockflöjter, ssembler. För kantorer, organister och de människor som nu utövar sin tjänst i kyrkan bör dessa häfter innebära värdefulla uppgifter.

Utgivarna ser gärna att det står en diskussion kring deras förslag. Kanske kommer de att besvikna över bristen på hugg. I varje fall är det inte lätt att vi har att motse en strid av det slag som blossade efter Hæffners revision: då hade det att uppskakade föräldrar gärde av sina barn att de svära på Bibeln att aldrig arda den gräsliga koralboken av

FOLKE HAHN